Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry
Rauhankasvatusinstituutti ry

HE 41/2023 vp
Esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi 2024

Suomen Rauhanliiton ja Rauhankasvatusinstituutin yhteinen lausunto VaV hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Rauhanliiton ja Rauhankasvatusinstituutin lausunto liittyen valiokunnan jaoston TAE 2024 käsittelyyn. Keskitymme yhteisessä lausunnossamme oman toimintakenttämme rahoitukseen, suomalaisen rauhantyön ja rauhankasvatuksen järjestöjen toiminnan tukeen.

Suomen Rauhanliitto - Finlands Fredsförbund ja Rauhankasvatusinstituutti sekä muut rauhanjärjestöt saavat perus yleisavustuksensa Oikeusministeriön rauhantyölle varatulta pieneltä momentilta, joita 2023 nähden uhkaa leikkaus 61%lla. Koska rauhantyön kentän valtionapu on jo pitkään ollut riittämätön, ja siitä useammin leikattu, on Rauhanliitto ja Rauhankasvatusinstituutti kuten muutkin Suomessa rauhantyötä tekevät järjestöt, hakeneet lisäksi, ja joskus osa saaneet, kohdennettuja avustuksia / tai hankeavustuksia myös Ulkoministeriöltä, lähinnä kehitysyhteistyövaroista globaalikasvatukseen 2 vuotisia hankeavustuksia, kansainväliseen työhönsä myös ulko ja turvallisuuspoliittisen työhön myönnetyistä avustuksesta, sekä myös EU tiedotushanke-määrärahoista olemme hakeneet ja saaneet tiedotusprojekteihin.

Suomen Rauhanliitto - Finlands Fredsförbund on mm. Suomen YK-liiton ja Wider Security Networkin WISE:n jäsen ja näemme näiden työn osana kansainvälistä rauhan ja turvallisuuden edistämisen kansalaisyhteiskuntatyötä, jonka toiminatedellyksien varmistaminen Suomessa on tärkeää.

Se, että Ulkoministeriöllä säilyy mahdollisuus jakaa ei vaan yleisavustuksia Ulkoministeriöstä perusrahoituksensa UM:n kautta saaville järjestöille, kuten mm edellä mainitut, vaan että momentilta riittäisi myös jakaa kohdennettuja yleisavustuksia tai hankemäärärahoja, on erittäin tärkeä lisä suomalaisen rauhantyölle, ja toivoimmekin että eduskunta varmistaisi sen ja että ei vaan rauhantyön (OM) momentti, vaan myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan parissa työskentelevien järjestöjen tuen momenttille, eräät avustukset, lisätään 2023 tukeen nähden leikattu osuus takaisin.

Taustaksi Rauhantyön ja rauhankasvatuksen tarve / tilannekuva

Venäjän pitkittynyt hyökkäyssota Ukrainassa on ollut eräänlainen “haaksirikko” eurooppalaiselle rauhanpolitkalle. Se on vaikuttanut Ukrainaa laajemmin koko Eurooppaan ja kansainväliseen yhteisöön. Ilmapiiri YK:n rauhaa ja turvallisuuspoliittisia julkilausumia ja linjauksia käsittelevässä YK:n ykköskomiteassa on huono. Useampi “jäätynyt konflikti” näyttää leimahtavan taas liekkeihin. Ydinsodankin riski on lähempänä kuin vuosikymmeniin asiantuntijoiden

mukaan. Valtioiden välit ovat kiristyneet kylmän sodan aikaiseen, ja varustelun ja asevaraiseen turvallisuuteen panostetaan nyt suuresti. Eurooppa ja suurvallat ovat irtautuneet useasta monenkeskisestä kansainvälisestä sopimuksesta ja moninkeskinen turvallisuus-ja sopimusjärjestelmä uhkaa mureta. Suomikin päätti omalta osaltaan sodan seurauksena liittyä sotilaalliseen puolustusliittoumaan Natoon.

Turvallisuus- ja rauhanpolitiikassa tarvitaan avointa moniäänistä kansalaiskeskustelua. jotka antavat kansalaisille visioita kestävämmän rauhan ja vakauden mahdollisuudesta. Järjestöt ovat tälle keskustelulle tärkeä väylä ja mahdollistaja. Huoli turvattomuuden, ja vihapuheen polarisaation lisääntyminen Suomessa on tätä päivää. Väkivallasta ja pahoinvoinnista niin kouluissa, kodeissa, kaduilla kuin virtuaalisessa ympäristössämme uutisoidaan paljon, ja siihen on löydettävä ratkaisuja. Vaikka sotauutisointi, väkivalta ja tragedia Ukrainassa, ja nyt taas Lähi-idässä, saa meidätkin reagoimaan vahvistamalla sotilaallista varautumista turvallisuutemme puolesta, on edelleen suuri osa rauhaamme ja turvallisuuttamme uhkaavista haasteista sellaisia, joihin ei ole sotilaallista ratkaisua – esimerkkeinä mainittakoon ilmastonmuutos, pandemiat, ruokakriisi, hybridi- ja kyberuhkat sekä väkivaltainen ekstremismi, arjen väkivalta kodeissa, kaduilla ja nyt puhuttu jengiväkivaltakin. Ydinaseet ovat sotilaallinen uhka, mutta siihenkään ei Suomi pysty mitenkään muulla tavoin vastaamaan ja varautumaan, kun pyrkimään luomaan edellytyksiä ydinaseriisunnalle ja globaalisti vahvistamalla ydinturvallisuutta.

Vuoden 2021 Unescon yleiskokous päätti päivittää Unescon rauhankasvatussuosituksen eli niin kutsutun 1974-suosituksen. Päivityksen tavoitteena on huomioida 50 vuoden aikana tapahtuneet yhteiskunnalliset ja kansainvälisen ympäristön muutokset sekä esimerkiksi oppimisympäristöihin liittyvät muutokset liittyen digitalisaation. Tavoitteena on, että Unescon jäsenvaltiot hyväksyvät pitkällisen ja osallistavan prosessin tuloksena uuden Rauhankasvatuksen suosituksen marraskuisessa yleiskokouksessaan 2023 ja sen hyväksyntä on 7.11.2023 Pariisissa alkavan yleiskokouksen asialistalla. Suositus määrittelee rauhankasvatuksen kansainvälisesti jaetut keskeiset arvot, periaatteet, käsitteet ja tavoitteet. Esimerkiksi Rauhankasvatusinstituutti ry osallistui tarkkailijana ja asiantuntijatoimijana hallitustenvälisiin neuvotteluihin UNESCO:n päämajassa Pariisissa 30.5.-2.6. ja 10.-12.7.2023 sekä osallistuu tarkkailija Unescon yleiskokoukseen marraskuussa 2023 Unescon virallisena kansalaisjärjestökumppanina. Suomalaisen rauhanliikkeen osaamisen ja kokemusten tuominen kansainväliseen rauhankasvatuksen kehittämiseen sekä osallistuminen rauhankasvatuksen suosituksen toimeenpanoon Suomessa, ei ole mahdollista ilman valtion myöntämää rahoitusta. Erityisesti Valtionavustukset Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisiin linjauksiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin liittyvään kansalaisjärjestötoimintaan sekä viestintä- ja globaalikasvatushankerahoitus ovat olleet viime vuosina mahdollistanut rauhanliikkeen osallistumisen kansainvälisiin rauhankasvatusta käsitteleviin prosesseihin Suomessa ja kansainvälisesti. Suomen valtio tulee yhtenä suosituksen allekirjoittajana sitoutumaan suosituksen toteuttamiseen ja toivomme, että eduskunta sekä vastuuministeriöt tunnistavat rauhanjärjestöjen merkityksellisen roolin suosituksen lähtökohtien ja tavoitteiden edistämisessä Suomessa ja toisaalta suomalaisen rauhankasvatuksellisen osaamisen tuojina kansainväliseen rauhankasvatustyöhön ja tukevat tätä rahallisesti.

Rauhantyön järjestöjen toiminta-avustuksen tavoitteena on ollut tukea työnsä kautta Suomessa yhteiskunnassa turvallisuus-ja rauhanpolitiikasta käytävää keskustelua, ihmisoikeuksien toteutumista, demokratiaa ja sosiaalisesti kestävää yhteiskuntaa sekä kestävää kehitystä, erityisesti YK:n Agenda 2030 -tavoitetta 16. Rauha, oikeudenmukaisuus, ja hyvä hallinto/ oikeudenmukaisuus.

Rauhanjärjestöt koostuu noin 10 - 20 hyvin erikokoisesta valtakunnallisesta - paikalliseen järjestöstä/ ryhmästä jotka toimii suomeksi ja ruotsiksi etelästä pohjoiseen mutta myös kansainvälistä yhteistyötä tehden. Mm lausunnonantajat tuottaa esimerkiksi laajasti rauhan- ja globaalikasvatusta, kouluille ja nuorisotyön organisaatioille tuotetaan maksuttomia koulutuksia, joita tilataan enemmän kuin voimme tarjota. Opettajien ja muiden kasvattajien työtä tukee myös Rauhankasvatusinstituutti tuottamalla koulutuksia ja aineistoja. Tämän ohella rauhanjärjestöt tekevät arvostettua turvallisuuspolitiikan ja asevalvontakysymysten asiantuntijatyötä ja paljon viestintä- ja julkaisutoimintaa, sekä antavat kanavan ihmisille toimia rauhan ja väkivallattomuuden puolesta. Rauhanliitto on jo vuosia tehnyt yhteistyötä Venäjällä nykyhallinnon sotatoimia vastustavien ja rauhaan ja demokratiaan pyrkivien ryhmien kanssa.

Suuri osa rauhanliikkeen työstä tehdään vapaaehtoistoimintana, mutta se tarvitsee järjestöjen perusrahoituksen, jolla vapaaehtoistyö mahdollistetaan ja, jolla varmistetaan myös suomalaisen rauhantyön laatu, osaaminen ja jatkuvuus. Tietty määrä perusinfraa, joitakin palkattuja työntekijöitä, toimisto, luotettava taloushallinto, kommunikaatiovälineet yms on kuitenkin perusta jonka päälle nykyaikainen kansalaisärjestötyö rakennetaan, ja jonka varassa vapaaehtoistyökin on.

Valtionavuista kansalaistoiminnalle rauhan puolesta OKMstä -> OM:n

Rauhanjärjestöiltä on leikattu toistuvasti lähes kymmenen vuoden ajan. Usein eduskunta on ratkonut ja paikannut rahoituksen riittämättömyyttä nk.”joululahjarahoilla” hyväksyessään valtion talousarvion.

Rauhanjärjestöt ja niiden yleisavustus siirrettiin opetus- ja kulttuuriministeriöstä oikeusministeriön rahoitettaviin vuonna 2019. Sen jälkeen rauhantyön yleisavustus-määräraha on ollut ministeriön budjettiesityksessä OM:ssä raamien mukaan pääsääntöisesti 500 000 euroa, jota sitten eduskunta vuosittain korottanut. Tälle vuodelle 2023 Eduskunta antoi lisää + 350 000 jolloin jakovaraa 2023 rauhantyöhön oli Oikeusministeriöllä 850 000 euroa.

Nyt käsittelyssä olevassa valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2024 oikeusministeriön budjettiesityksessä leikattiin jälleen eduskunnan edellisen vuoden lisäys 350 000 € , ja lisäksi -175 000 €, joka siirrettiin muualle joten Oikeusministeriön hallinnonalaan jäi rauhantyön tukeen 2024 talousarvioesityksessä enää 325 000 € joka on täysin riittämätön kun avustusta jaetaan useammalle järjestölle. Vuonna 2023 avustusta OMstä rauhantyön avustuskohdasta sai 19 vastaanottajaa saajissa vanhojen “perinteisten” rauhanjärjestöjen ja rauhankasvatustyön lisäksi, jolle tämä on pää-yleisvustus, saajia oli myös sellaisia kuten Uskot -foorumi joka tekee mm uskontojen välistä dialogia ja rauhantyötä, Rauhanturvaajaliitto, Sovittelufoorumi jne, jne (https://oikeusministerio.fi/yleisavustukset-rauhantyo)

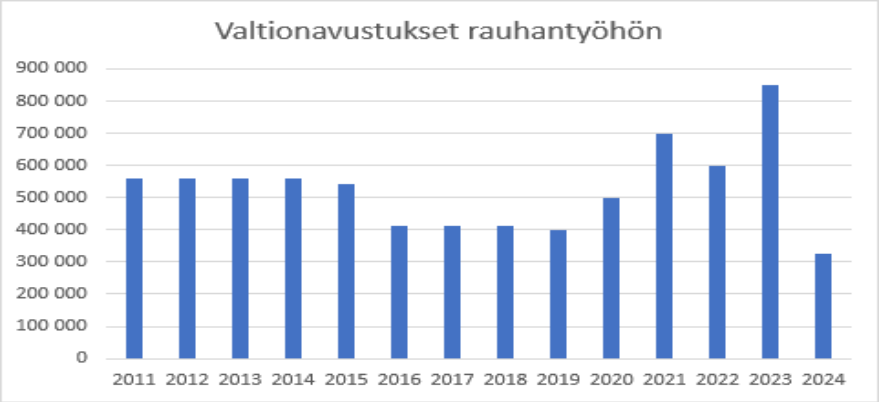
Eduskunnan tahto

Jo vuonna 2016 eduskunnan valtiovarainvaliokunta kirjasi mietintöönsä, silloin opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) alaisuudessa olleiden rauhan- ja ihmisoikeusjärjestöille myönnettävien järjestötukien käsittelyn yhteydessä, että ”*Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestötukien rahoitukseen pyritään löytämään kestävä ratkaisu kevään 2017 kehyspäätöksessä”.* Näin ei oikeasti tehty silloin, eikä tähän kunnolla ole palattu myöhemminkään. Oikeusministeriöllä ei ole ollut resurssia korjata tilannetta. Sen sijaan olemme toistuvasti joutuneet palaamaan asiaan Eduskunnan luo ja pyytämään sitä korjaamaan esitystä rauhantyön määrärahan osalta

Esitämme

Eduskunnalle, että osoittaisi vuoden 2024 talousarvion kohtaan 25.01.50 lisämäärärahaa +500 000 euroa, tai minimissään +300 000 euroa, ja että se kirjattaisiin tarkoitetun valtakunnallisten rauhanjärjestöjen toiminnan tukiin (Viite Rauhanliiton lausunto VaV kunta ja hyvinvointijaostolle). VaV:in Hallinto- ja turvallisuusjaoston alaan kuuluvaan liittyen yhdymme mm Suomen YK-liiton esitykseen, että Ulkoministeriön ulko- ja turvallisuuspolitiikan parissa työskentelevien järjestöjen tukeen (Eräät valtionavut 24.90.50) Talousarvioesityksessä lisättäisiin (takaisin nyt leikattu) 600 000 € , tästäkin on kansanedustaja-aloitteita.

YLEISAVUSTUS RAUHANTYÖHÖN ENNEN OKM , NYKYÄÄN OM jakajana

https://rauhanliitto.fi Suomen Rauhanliitto on 18 rauhanjärjestön kattojärjestö ja rauhankysymysten asiantuntija. Sen jäseninä on suomen- ja ruotsinkielisiä, valtakunnallisia ja paikallisia yhdistyksiä. Vuonna 2020 Rauhanliitto vietti juhlavuotta, kun sen toisesta perustamisvuodesta tuli 100 vuotta. Ensimmäisen kerran Rauhanliitto perustettiin jo autonomia aikana 1907, mutta venäläistämispolitiikan aikana järjestön sääntöjen hyväksyntä peruutettiin. Uudestaan yhdistys perustettiin itsenäistymisen jälkeen. Rauhanliitto ylläpitää kansalaistoiminnan keskusta Rauhanasemaa Itä-Pasilassa, Helsingissä

https://rauhankasvatus.fi Rauhankasvatusinstituutti ry (RKI) on 1981 perustettu puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton rauhankasvatuksen asiantuntijajärjestö. Uskomme, että laaja osallisuus on avain kestävään yhteiskuntarauhaan. Tuemme kasvattajia rauhankasvatuksen toteuttamisessa ja rauhankulttuurin rakentamisessa koulujen kaikilla asteilla ja nuorisotyössä. Tarjoamme ammatillista täydennyskoulutusta opettajille ja nuorisotyöntekijöille. Järjestämme kasvatusalan ammattilaisille seminaareja ja koulutustilaisuuksia. Tuotamme ja jaamme eri toimintaympäristöihin ja kohderyhmille suunnattuja rauhankasvatuksen menetelmiä ja pedagogisia malleja. Teemme läheistä yhteistyötä kasvatusalan järjestöjen, opettajankoulutuslaitosten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. RKI on Unescon virallinen kansalaisjärjestökumppani.